

คลื่นของวิญญะ

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม เราเกิดมามีวาสนานะ เราเกิดมามีวาสนา เพราะเรามีชีวิตจิตใจ เราถึงได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เวลาเกิดเป็นสัตว์เห็นใหม่ สัตว์เดรัจฉาน สัตว์นรกอเวจี เทวดา อินทร์ พรหม เขาก็เกิดเหมือนกัน แต่เวลาเขาเกิด ถ้าเขาอยากทำคุณงามความดีของเขา เขาก็ทำคุณงามความดีของเขาตามแบบพระโพธิสัตว์ เวลาพระโพธิสัตว์เกิดเป็นสัตว์นั้น เป็นหัวหน้าสัตว์ เป็นผู้ดูแลหมู่คณะ ดูแลฝูง รักษาฝูงของตัวไว้เพื่อสร้างอานาจาสนา บารมี

อานาจาสนาบารมีคือการเสียสละ ให้ฝูงนั้นมีความร่มเย็นเป็นสุข รับผิดชอบนะ ผู้ที่อาศัยเห็นใหม่ อาศัยหัวหน้าที่ดี นั่นพระโพธิสัตว์เวลาเกิด “ผลของวิญญะ” คลื่นของวิญญะมันซัดไป มันซัดให้จิตใจไปเกิดตามสถานะต่างๆ แล้วแต่เวรแต่กรรม แต่เพราะเราทำคุณงามความดี เราถึงได้มาเกิดเป็นมนุษย์ ทำคุณงามความดีนะถึงได้เกิดเป็นมนุษย์ ได้เกิดเป็นมนุษย์แล้วเห็นใหม่ ได้เกิดเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา เรามีโอกาสของเรา เรามีหน้าที่การงาน เราเกิดมามีชีวิต หน้าที่เริ่มต้นเลยคือหน้าที่รับผิดชอบชีวิตของตัวเอง

การหายใจเข้าและหายใจออกเพื่อให้ดำรงชีวิตนี้ไว้ แล้วการทำมาหากินเพื่อดำรงชีวิตนี้ไว้ เราเป็นพระเป็นเจ้าเพราะเราเห็นภัยในวิญญะสงสาร เราถึงบวชเป็นพระเป็นเจ้า การบวชเป็นพระนะ เวลาเราบวชขึ้นมาแล้ว จิตใจที่มันคง จิตใจที่มีหลักมีเกณฑ์ อยากจะพ้นจากทุกข์ เวลาเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทุกคนอยากพ้นจากทุกข์ ทุกคนอยากพ้นจากวิญญะสงสาร เห็นใหม่คลื่นของวิญญะมันซัดมานะ ซัดให้จิตใจนี้เกิดในวิญญะ

เวลาเกิด เกิดในที่สูงๆ ต่ำๆ เวลาเกิดเป็นเทวดานะ เทวดาด้วยกันก็ยังมีฤทธิ์มีเดช มีอำนาจวาสนาแตกต่างกันไป เกิดในสถานะเดียวกันก็มีสูงมีต่ำ ทุกๆ มิติของการเกิดใน วิญญู มีสูงมีต่ำเพราะเหตุไฉน มีสูงมีต่ำเพราะการกระทำของจิตแต่ละดวงไม่เหมือนกัน

การกระทำของมนุษย์เห็นใหม่ เรามีโอกาสทำเหมือนกัน แต่อำนาจวาสนาของ คน มุมมอง ทัศนียานะ ความเป็นไปของจิตแต่ละดวงไม่เหมือนกัน ทำคุณงามความดีก็ เหมือนกัน เวลาทำคุณงามความดีของแต่ละบุคคล คุณค่าของมันไม่เท่ากัน ผลของวิญญู เห็นใหม่ คลื่นของมันซัดเราไป เวลาเราเกิดเป็นมนุษย์ คูติเวลาเรืออยู่ในคลอง เรือใหญ่ คลื่นก็ใหญ่กว่า เวลามันแล่นผ่านมา เราเรือเล็กเห็นใหม่แทบจะคว่ำลงแม่น้ำ ยิ่งถ้า ออกไปปากน้ำ การจราจรทางน้ำที่เขาคับคั่ง เรือใหญ่เขามีคลื่นมากกว่า เขาก็คิดขวางทาง น้ำได้มากกว่า นั่นผลของคลื่นที่มันกระทบกระเทือนกัน

จิตใจที่เกิดมาเป็นมนุษย์ เราเกิดมาตั้งแต่ในแควดวงตระกูลของเรา ในการต่างๆ มันมีการกระทบกระเทือนกันมา มีการกระทบกระเทือนเห็นใหม่ คลื่นของวิญญู มีเหตุ มีผลไปตลอด เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้า ในพระราชวัง มีแต่ความสงสัยไปหมด เวลาไปเที่ยวสวนนะ เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย เวลาราคูเกิดแล้ว จิตใจพะว้าพะวงไปหมด คูติคลื่นมันซัดในหัวใจ มัน ซัดให้หัวใจเราร้อนไปหมด ทั้งๆ ที่จะออกบวชนะ ทั้งๆ ที่เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คน ตาย บารมีเต็มเห็นใหม่ “เราจะเป็นอย่างนั้นหรือ เราจะไม่เป็นแบบนี้” ถ้าเราจะไม่เป็น แบบนั้นเราจะทำอะไร ไม่เป็นแบบนี้ละ ในเมื่อมีการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย มันต้องมีฝั่งตรงข้ามว่า ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ถ้าไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย จะ แสวงหาที่ไหนละ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ในลัทธิศาสนา ต่างๆ มีลัทธิบางลัทธิที่เขาละลือลือดีดิดชาติได้ เขารู้ของเขาได้ คลื่นของวิญญูเขารู้ของเขา เกิดจากไหน เกิดมาอย่างไร อธิติชาติเขาเข้าใจได้ แต่เขาแก้ไม่ได้... เขาแก้ไม่ได้..

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเห็นใหม่ เวลาจะเริ่มตรัส รู้ เวลาจะเริ่มกำหนดอานาปานสติ จิตมันย้อนไป เวลาจิตมันสงบเข้ามา ข้อมูลมันมีขึ้นมา

มันรู้ขึ้นมา บุปเพนิวาसानุสติญาณ ระลึกอดีตชาติได้ไม่มีต้นไม่มีปลาย ตามไปๆ ตามไป
ก็รู้ไป มันไม่มีจบเห็นใหม่

ถ้ายังไม่มีมรรคญาณ ยังไม่มีอริยสัจ สิ่งนี้รู้ แต่ไม่มีทางแก้ไขได้ เวลาเราดึง
กลับมาเห็นใหม่ เพราะอันนี้ไม่ใช่ ไม่ใช่หมายความว่า ถ้าจิตนี้ยังย้อนอดีตชาติไป แล้ว
สิ่งที่มีในอดีตชาติ มันมีรสมีชาตินะ แต่ละภพแต่ละชาติ ถ้าชาติที่สูงขึ้นมา เราก็มีความ
ภูมิใจ ถ้าชาติที่ต่ำต่อยระลึกขึ้นมาเราก็คอดกเห็นใหม่ จิตใจเรามันคอดก นี่ใจคลื่นของ
กิเลสมันซัดสาดหัวใจ ทั้งๆ ที่การกระทำอยู่นั้น เวลาเราย้อนกลับมาเห็นใหม่ คุณ
จุตูปปาตญาณ ถ้าไม่มีที่สิ้นสุดมันจะไปเกิดอย่างนั้นๆ มันเป็นไปของมันเห็นใหม่

อดีต อนาคต เวลามันกำหนดพิจารณา เวลาเข้าสู่วิชา เข้าสู่มรรค แล้วเข้าสู่มรรค
มรรคญาณที่เกิดขึ้น ถ้ามรรคญาณที่เกิดขึ้น เวลาชำระกิเลสออกไป สิ่งนี้ใจเวลาชำระ
คลื่นมันจะซัดใส่อะไรล่ะ คลื่นมันจะซัดใส่อะไรอีก ในเมื่อทำลายภวาสวะ ทำลายภพ
ทำลายหัวใจทั้งหมด ทำลายสิ่งที่เกิดขึ้น สิ่งที่ปฏิสนธิจิต จิตที่เกิดที่ตาย จิตที่มันเวียนตาย
เวียนเกิดในวิญญะ มันโดนคลื่นซัดมัน ทำลายมัน ทำแล้วทำเล่า แต่จิตนี้มันก็ยังคงทน
ถาวรของมันเห็นใหม่

ตคนรกอเวจีขนาดไหน หมดเวรหมดกรรมมันก็ขึ้นมาๆ ขึ้นมาจนมาเกิดเป็น
มนุษย์ ถ้าสร้างคุณงามความดีมันก็เกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม มันก็เวียนไปเวียนมาอยู่
อย่างนี้ ถ้าไม่มีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตรัสรู้ขึ้นมา ใครจะแก้ไขมัน
ใครจะแก้ไขหัวใจดวงนี้ ถ้าหัวใจดวงนี้เห็นใหม่ เวียนตายเวียนเกิดอยู่ แล้วปัจจุบันนี้เรา
เกิดมาเป็นมนุษย์ มันก็ซัดเรามา กิเลสมันซัดพาเรามา ซัดพาเรามาให้เราเกิดเป็นมนุษย์
แล้วในปัจจุบันนี้เราเกิดเป็นมนุษย์แล้วมันทุกข์ยากขนาดไหนล่ะ มันซัดสาดในหัวใจ
ของเราเห็นใหม่

สิ่งใดที่ปรารถนา สิ่งใดที่อยากให้เป็นสมบัติพัสถานของเรา มันอยู่กับเรานาน
ใหม่ล่ะ ยิ่งอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดกับสิ่งที่มีมันเป็นความทุกข์ยากที่มันพัดกระหน่ำหัวใจ
มันทุกข์ยากขนาดไหน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วนะ
เข้าใจสภาวะแบบนี้ทั้งหมดเลยเห็นใหม่ บุปเพนิวาसानุสติญาณ สิ่งที่มีมันซัดมันกระหน่ำ
มา สิ่งที่เราสร้างคุณงามความดีมา ทั้งที่สร้างคุณงามความดีเห็นใหม่ ก็ต้องมีการสร้างมีการ

กระทำขึ้นมา แล้วมันจะพัฒนาเห็นใหม่ พันธกรรมของจิตมันตัดแต่งของมันขึ้นมา มันได้พัฒนาของมันขึ้นมา พัฒนาขึ้นมาเรื่อย คนก็ทำแต่คุณงามความดี มีหลักมีเกณฑ์ มีความมั่นคงมาเรื่อย จนมาตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ก่อนสมัยพุทธกาล เจ้าลัทธินักบวชต่างๆ เขาก็ระลึกอดีตชาติของเขาได้ แต่เขาชำระกิเลสของเขาไม่ได้ เหมือนกับโรคภัยไข้เจ็บที่ไม่มียารักษา นี่ไง แต่ในปัจจุบันนี้ อริยสัจมันเป็นยา “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” ผู้ใดมีธรรมมาวุธ “รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง” ถ้ามันทำลายของมันได้ ทั้งๆ ที่มีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ในปัจจุบันนี้คนที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เขาย้อนของเขา เขาระลึกอดีตของเขา เขามีอยู่ ถ้ามีอยู่แล้วเขาทำอะไรต่อไปละ เขาทำอะไรต่อไป

ก่อนสมัยพุทธกาลก็มีคนที่มีอำนาจวาสนาสามารถรู้ได้ รู้ได้แล้วได้ประโยชน์สิ่งใดขึ้นมา ในปัจจุบันนี้ในการกระทำของเรานักบวชเรา สิ่งที่ย้อนได้ก็มี สิ่งที่มีแล้วได้ประโยชน์อะไรขึ้นมา ถ้าไม่มีการกระทำให้มันมีความจริงจังของเราขึ้นมา ถ้ามีความจริงจังของเราขึ้นมาเห็นใหม่ เวลาคลื่นกิเลสมันซัดใส่เรานะ มันทุกข์มันยากมาก มันทุกข์มันยาก คุณเวลาคนเราเห็นใหม่ นี่พูดถึงชาวพุทธเรา แล้วที่ไม่สนใจการประพฤติปฏิบัติ แล้วยังย่ำยี้ด้วยนะ ย่ำยี้ว่า คนที่เข้าวัดเข้าวา คนที่ประพฤติปฏิบัตินั้นคนที่ไม่มีทางไป มันยังคิดย่ำยี้เขานะ

เห็นคลื่นที่มันซัดเข้าฝั่งใหม่ “คลื่นกระทบฝั่ง” คลื่นกระทบฝั่งมันยังเป็นประโยชน์กับสัตว์น้ำ มันเป็นประโยชน์กับการที่มันมีออกซิเจนเพิ่มมากขึ้น คลื่นกระทบฝั่งมันยังมีค่ากับหัวใจของเรา ที่เกิดเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา แล้วไม่สนใจในพุทธศาสนา ไม่สนใจใจ คลื่นกระทบฝั่งนะ เหมือนน้ำที่กระทบไปแล้วมันก็เป็นฟองเป็นอะไรต่างๆ มันไม่มีสิ่งใดเป็นประโยชน์กับใครเลย

ชีวิตของเรานะ ถ้ามันไม่สนใจนะ เหมือนคลื่นกระทบฝั่ง “ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด” เราจะต้องถึงที่สุดแห่งชีวิตนี้แน่นอน แล้วชีวิตนี้เห็นใหม่ สร้างคุณงามความดี บาบและกุศลนั้นจะติดกับดวงใจนั้นไป จิตใจเห็นใหม่ ทำดีทำชั่ว เป็นผู้ที่มีความรู้สึกรู้จักคิด จิตใจถ้าไม่มีความนึกคิดถึงความดีความชั่ว มันจะทำสิ่งนั้นมาได้อย่างไร แต่ถ้าจิตใจมันมีกิเลสนะ คิดชั่วมันก็ว่าดี คิดดีมันว่าชั่ว คิดทำคุณงามความดีมันหาว่าเป็นการ

เสียเปรียบ เป็นสิ่งที่ว่าเราขาดทุนสูญเปล่า แต่ถ้าคิดชั่วมันทำลายเพื่อเป็นบาปอกุศลมัน
มันว่ามันทำความดีเห็นไหม

การคิดดีและคิดชั่วตามสัญชาตญาณ มันก็เป็นความจริงของมันอันหนึ่ง แต่มันก็จะ
ไม่ได้ผลประโยชน์กับหัวใจที่ไม่ได้มีการกระทำขึ้นมา แต่ถ้ามันเป็นกิเลสตัดหาความ
ทะยานอยากในหัวใจนั้น มันก็จะทำลายหัวใจนั้น ทำลายโอกาสของใจดวงนั้นเห็นไหม
เพราะกิเลสตัดหาความทะยานอยากพาคิดเห็นไหม ชีวิตของเราถ้าไม่สนใจมันเหมือน
คลื่นกระทบฝั่ง คลื่นที่ไม่มีประโยชน์สิ่งใดๆ เลย แต่ถ้ามันมีความสนใจขึ้นมาละ คุณ
คนเราเห็นไหม

ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด คนเราถ้าประมาทกับชีวิตนะ ใช้ชีวิตไปวัน
หนึ่งๆ ผิดวันประกันพรุ่งนะ คุณก็เป็นชาวพุทธเห็นไหม เห็นเขาบวชเขาเรียนกัน ปี
หน้าก็จะบวช ปีนั้นก็บวช ชาติหน้าก็จะบวช มันคิดของมันไปเรื่อย มันผลัดของมันไป
เรื่อย แล้วคนนั้นก็ไม่ได้บวช แต่ถ้าคนไหนจะบวชนะ เราคิดว่าจะบวช บวชเลย! มันจะมี
อุปสรรคขัดข้องขนาดไหนเราก็จะบวชก็จะทำ ถ้าทำไปแล้วนะ ถ้าบวชขึ้นมา แล้วเราจะ
ประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา เราก็ต้องตั้งใจของเรา มีความตั้งใจของเรา ทำไมองค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นมนุษย์
เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ของเราเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ทำไมท่านรู้ของท่านได้

การประพฤติปฏิบัติมันจะลดยจากฟ้ามาจากไหนล่ะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๖ ปี ไปเที่ยวศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ แล้วก็มารู้
คลื่นของเรา แล้วก็มาความคิดโดยกิเลส ความคิดโดยสามัญสำนึกเห็นไหม “สรรพสิ่งเป็น
เรา ถ้าเป็นเราแล้วก็ต้องอดอาหาร อดนอนผ่อนอาหารทำลายอวิชชา ทำลายให้มันเข้าใจ
ให้ได้ กิเลสมันอยู่กับชีวะอยู่กับชีวิตนี้” ก็อดคลื่นลมหายใจจนสลบไปถึง ๓ วัน

ถ้าจิตใจยังไม่ได้ภาวนา ยังไม่ได้มีการกระทำ ก็คิดอยู่อย่างนั้นเห็นไหม การ
กระทำเหมือนกันนะ พระอรหันต์ทำกับเราปุณฺณทำเหมือนกัน แต่พระอรหันต์ทำนะ ไม่มี
มีบาปมีกรรมนะ แต่เราปุณฺณทำสิ่งใดไปสร้างเวรสร้างกรรมทั้งนั้น ปัญญาของคนถ้ามัน
พัฒนาแล้วนะ มันพัฒนาขึ้นไป ทำสิ่งใดมันจะทำแต่สิ่งที่เป็นคุณงามความดี สิ่งที่ดีกว่า
มัน นี่พูดถึงใจ การปฏิบัติเหมือนกัน จิตใจมันพัฒนา ทำเหมือนกัน

นี่ก็เหมือนกัน คนเราเห็นคนไปวัดไปวา จิตใจกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันก็ตีเตียนเขา มันก็ทำลายเขา แล้วเวลาเราทำสิ่งใดของเราขึ้นมา เราก็ยกย่องแล้ว ทำเหมือนกันแต่ไม่เหมือนกัน ไม่เหมือนกันเพราะอะไร เพราะคลื่นกิเลสมันซัดใส่หัวใจ นั่นตลอด! คลื่นกิเลสมันซัดใส่เรา มา เราจะยับยั้งคลื่นนี้อย่างไร เห็นไหมคุณคลื่นของวิญญูมันพัดเรามา มันทำเรามาให้เราทุกข์เรายากนะ

เราทุกข์เรายากเพราะผลของวิญญู แต่เพราะเราเกิดในพุทธศาสนาความทุกข์ ความยากในการประพฤติปฏิบัติ เราจะพอใจทำ เราพอใจทำนะ บวชมาเป็นพระเห็นใหม่ คนบวชมาในสังคมโลก ผู้ที่บวชนี้ไม่สู้สังคม ไม่กล้าสู้สังคม แต่เขาไม่เข้าใจหรือกว่า เวลาพระบวชมาแล้ว ครูบาอาจารย์ของเรา คนนะ ถ้าเป็นคนดี คนที่มีปัญญา คนที่มีอำนาจวาสนาบารมี เป็นฌราวาสไม่บวชพระนะ เขาจะทำได้ด้วยความจริงจังของเขา ทำด้วยสติปัญญาของเขา เขาจะประสบความสำเร็จของเขา คนจริงถ้าอยู่ทางโลกเขาก็ประสบความสำเร็จ

บวชแล้วเป็นพระนะ ถ้าจริงจังกับตัวเองนะ จริงจังในการปฏิบัติ เขาก็จะประสบความสำเร็จ คนจริงจะอยู่ในเพศใด คนนั้นเป็นคนจริง คนจริงคนกระทำความจริง อยู่ในเพศใดคนนั้นชีวิตของเขาก็ไม่ทุกข์ยากจนเกินไป ฉะนั้นเวลาเขาบวชพระขึ้นมา เขาไม่ใช่ว่าสิ้นไร้มันดอกหรือ เขาเห็นคุณประโยชน์ เขาเห็นว่าถ้าเราไม่บวช “ทางของคฤหัสถ์ เป็นทางที่คับแคบ ทางของพระเป็นทางที่กว้างขวาง” ในพระไตรปิฎกทุกข้อเลย ในพระไตรปิฎก ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใหม่ บัญญัติวินัยข้อนี้ เพราะเพื่อข่มใจไอ้คนหน้าด้าน ไอ้คนที่เห็นแก่ตัว ไอ้คนที่ทำลายคนอื่นข่มใจคนคนนั้น ส่งเสริมให้คนหน้าบาง คนที่เป็นสุภาพบุรุษเขาจะได้ประพฤติปฏิบัติด้วยความสุข สะดวกสบายของเขา

ถึงที่สุดแล้ว ธรรมวินัยนี้บัญญัติขึ้นมาให้คนที่ปฏิบัติ ให้คนที่ศรัทธาเขาศรัทธาแล้วมากขึ้น ให้คนที่ไม่ศรัทธาเขามาศรัทธาในพุทธศาสนา แล้วปฏิบัติขึ้นมา เวลาถึงข้อสุดท้าย ทางของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ทางของนักบวชเป็นทางที่กว้างขวาง ทางของฌราวาสเป็นทางที่คับแคบ เราจะเข้าใจได้อย่างไรว่าทางที่คับแคบ คับแคบเพราะอะไร คับแคบเพราะเราจะต้องทำหน้าที่การงานของเรา แล้วเราจะต้องประพฤติปฏิบัติไปด้วย เพราะเราอยากจะทำทุกสิ่งไปด้วย มันก็ต้องแบกรับภาระเป็นภาระรุงรังมาก

แต่ถ้าเรามั่นใจเรานะ เรามัวชเป็นพระ แล้วเราจะทำให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ ถ้าเราเจอผู้นำที่ดี เราเจอครูบาอาจารย์ที่ดีนะ หน้าที่ของพระเวลาบวช อุปัชฌาย์เห็นใหม่ ให้อยู่ รุกขมุล นิสัย ๔ อภินิหารกิจ ๔ สิ่งที่ได้ ๔ อย่าง สิ่งที่ไม่ได้ ๔ อย่าง ทำได้ ๔ อย่าง เห็นใหม่ บิณฑบาตเป็นวัตร สิ่งที่เป็นบิณฑบาตเลี้ยงชีพ อาศัยอยู่โคนต้นไม้ อาศัยอยู่ที่เรือนว่าง ฉันทาคองมุกหน้าเอาไว้รักษาเรา ใช้บริหาร ๘ ใช้ผ้าบังสุกุลเป็นวัตร นี้อภินิหารของสงฆ์ ๔ อย่าง

“เรอบวชแล้วนะ จงประพฤติปฏิบัตินะ จงอยู่ป่าอยู่เขาเพื่อพื้นที่ที่สุดแห่งทุกข์นะ ถ้าเราทำของเรา อุปัชฌาย์ก็สั่งมาแล้ว อุปัชฌาย์ก็บอกแล้ว เกศา โลมา นขา ทนตา ตะโจ ให้พิจารณาของเรา พิจารณากาย เกศา โลมา นขา ทนตา ตะโจ เห็นใหม่ แต่เรามีครูบาอาจารย์ท่านบอกให้เราทำความสงบของใจ เราก็ พุทโธๆ ทำความสงบของใจ อุปัชฌาย์ท่านให้กรรมฐานมาแล้ว เวลาเราเจอครูบาอาจารย์ที่ดี ท่านจะให้เวลาเรา จะให้เวลาเห็นใหม่ ๒๔ ชั่วโมง นี่ทางที่กว้างขวาง

ทางที่กว้างขวางเพราะเรามีเวลาประพฤติปฏิบัติตลอดเวลา ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นกรรมฐานนะ ท่านจะเห็นเวลานี้มีค่าที่สุด เวลาทุกวินาทีมันขยับไปแล้วมันไม่กลับมานะ เวลาคนเรานะ ลีนอายุขัยแล้วนะ ได้แต่นั่งพิริพีไรร้องไห้รำพันถึงกัน ร้องไห้ขนาดไหนมันก็ฟื้นมาไม่ได้หรอก เวลาที่มันล่องไป แล้วเวลาของเราเห็นใหม่ เวลาชีวิตของเราถ้ามันล่องไปแล้วนะ ถ้าวันไหนชีวิตนี้หมดอายุขัยไป ใครจะร้องไห้ ใครจะคร่ำครวญขนาดไหน ใครจะเห็นใจขนาดไหนก็ช่วยอะไรไม่ได้แล้วละ จิตนั้นต้องไปตามเวรตามกรรมนั้นแล้ว

แต่ในปัจจุบันนี้เรายังมีชีวิตอยู่เห็นใหม่ แล้วเรามีครูบาอาจารย์ชักนำเห็นใหม่ เวลาที่มีค่ามาก ถ้าเวลาที่มีค่ามากนะ เราจะต้องบริหารเวลาของเรา เราจะแบ่งเวลาของเรา ฉันทข้าแล้วเราทำสิ่งใด เราภาวนาอย่างไร จะพักแค่ไหน จะทำข้อวัตรอย่างไร เราจะต้องบริหารเวลาของเราส่วนบุคคล ให้เข้ากับเวลาสาธารณะ เวลาข้อปฏิบัติในวัดนั้น นี่ทางกว้างขวาง ถ้าทางกว้างขวางเราต้องบริหารของเรา เราต้องทำตามความจริงของเรา ที่แรกเขาเป็นทางคับแคบเพราะเขาเห็นภัยในวิญญะสงสาร เขาถึงบวชมา บวชแล้วให้เจอครูบาอาจารย์ที่ดี บวชแล้วให้เจอหมู่คณะที่ดี

หมู่คณะที่ดี “สัปปายะ ๔” หมู่คณะเป็นสัปปายะ สถานที่เป็นสัปปายะ อาหารเป็นสัปปายะ ครูบาอาจารย์เป็นสัปปายะ สัปปายะนะเราปฏิบัติขึ้นมาแล้วเราจะรู้ได้ เราปฏิบัติไปแล้วครูบาอาจารย์ชี้หน้าเราได้ ถ้าชี้หน้าเราได้ เราทำสิ่งใดขึ้นมา เราแก้ไขของเราทำเพื่อเรา นี่ใจเวลามันเกิดกรรมขึ้นมา “ศีล สมาธิ ปัญญา” เวลาคลื่นมันกระทบมานะ มันสร้างแต่ความเศร้าหมอง สร้างแต่ความกระทบกระเทือน สร้างแต่ความทุกข์ยากให้เรา เวลาคลื่นของกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันก็ซัดเรามาให้เกิดเป็นมนุษย์ พอมาเกิดเป็นมนุษย์นะ เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะสร้างธรรมจักร

จักรเห็นใหม่ ธรรมจักรเข้าไปทำลาย ทำลายสิ่งที่เป็นคลื่นซัดมา คลื่นมันซัดมานะ ถ้าเราซัดเรามา เราเห็นโทษในวิญญสงสาร เราบวชเป็นพระเป็นเจ้า แม้แต่เราไม่บวชเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราก็มีหลักมีเกณฑ์ของเรา ถ้ามีหลักมีเกณฑ์ของเรา เวลาทำ ความสงบของใจขึ้นมา ใจของเรามันจะไปชำระล้าง มันจะไปทำลายภวาสวะ ตัวภพ ตัวชาติ ถ้าตัวภพตัวชาติถ้ามันสงบเข้ามา มันสงบเข้าไปสู่จิต ถ้ามันไม่สงบเข้ามา มันไม่เห็นจิตของมัน มันเห็นแต่อารมณ์ความรู้สึก

เวลาเรามีเรือลำหนึ่ง คนเกิดมามีเรือมาคนละลำ ร่างกายนี้เปรียบเหมือนเรือลำหนึ่ง แล้วเราจะพาเรือลำนี้ข้ามพื้นวิญญะ เราอยู่กลางทะเล เวลาเรือแตกขึ้นมา เขาเกาะขอนไม้แผ่นเดียว เขาก็พยายามจะดำรงชีวิตของเขาไว้ เราเกิดมาเราได้สถานะของมนุษย์มาเราได้ร่างกายนี้มา ถ้าได้ร่างกายนี้มา เราพาร่างกายนี้ทำมาหากิน เราพาร่างกายนี้บริหารจัดการร่างกายนี้เพื่อผลประโยชน์ของเรา แต่เราไม่เอาร่างกายนี้เรือลำนี้ ให้จิตใจมันได้พิจารณาของมัน ให้จิตใจนี้เห็นว่าร่างกายนี้ ที่ได้สถานะของมนุษย์มา แล้วจิตใจอยู่ในร่างกายนี้ ร่างกายนี้เปรียบเหมือนเรือ แล้วจิตใจที่อยู่ในเรือ มันจะเอาเรือของเราเข้าสู่ฝั่งได้ไหม

ถ้าเข้าสู่ฝั่งได้นะ ทำแตะพื้นได้ คือโศดาบัน แล้วถ้าเราขึ้นฝั่งได้จนถึงที่สุดแห่งทุกขันะ เราเข้าสู่ธรรม เข้าสู่ธรรมทั้งหมด ฉะนั้นจิตใจของเรา เราจะต้องพิจารณา ถ้าจิตใจเราพิจารณานะ เราเห็นภัยในวิญญสงสาร เห็นภัยในชีวิต ถ้าเห็นภัยในชีวิตนะ เราจะไม่ประมาทกับชีวิต แต่ถ้าเราไม่เห็นภัยในชีวิต เราจะประมาทกับชีวิต แล้วใช้ชีวิตนี้ไป

เห็นไหม คลื่นของวิญญะ ตายแล้วมันก็จะซัดไปอีกนะ มันจะซัดไปเกิดอีก เกิดภพเกิดชาติ เกิดในชาติใดก็แล้วแต่ ทุกข์นี่เป็นอริยสัจ ทุกข์นี่เป็นความจริง

ถ้าเกิดในชาติปัจจุบันนี่นะ เราอุตสาห์ชวนขวายนกันเห็นไหม เราชวนขวายนมาเพื่อฟังธรรม ฟังธรรมเพื่อเตือนสติ เตือนสติว่า “ชีวิตนี้เราจะปล่อยไปอย่างไรอีกหรือ?” หน้าที่การงานก็เป็นหน้าที่การงาน แต่ถ้าเรามีทางประพฤติปฏิบัติได้ เราบอกว่าเราไม่มีเวลา หลวงปู่ฝั้นบอกว่า “หายใจทิ้งเปล่าๆ” ลมหายใจเข้าและลมหายใจออก ถ้าเราทำงานของเรา ทำงานหน้าที่การงานก็แล้วแต่ ถ้ามีสติ ลมหายใจเข้า จิตรับรู้จิตอยู่กับเรา ลมหายใจออกจิตรับรู้จิตอยู่กับเรา อานาปานสติ จิตเกาะสิ่งใดไว้ จิตจะไม่เที่ยวเร่ร่อนไป

แต่ถ้าเป็นคลื่นของกิเลส มันคิดร้อยแปดพันเก้า เวลามันคิดนะเราคิด พอเราคิดขึ้นมา เราเลื้อยจะสูบฉีดแรงมาก คิดสิ่งใดแล้วมีแต่ความวิตกกังวลไปหมดเลย ความคิดเป็นเรา เราเป็นความคิด มันไปร้อยแปดพันเก้า หน้าที่การงานเราก็ทำ ถ้ามีเวลาว่าง เราจะกำหนดพุทโธทันที กำหนดอานาปานสติทันที จิตใจเราจะไปเป็นเอกเทศทันที มันไม่เป็นข้าของคลื่นกิเลสที่มันซัดไปเห็นไหม

กำหนดลมหายใจ แล้วถ้ากำหนดได้ กำหนดลมหายใจได้ เรากำหนดพุทโธได้นะ เวลาจิตมันสงบเข้ามา มีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา เราจะเห็นคุณค่าชีวิตทันที เราจะมีความสุขของเรานะ ความสุขถ้าเราประสบความสำเร็จ เราได้สิ่งใด เวลาได้ลาภ ถูกหวยถูกรางวัล ได้ล้านสองล้าน โอ้โฮ มีความสุขมาก มีความพอใจใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเดี๋ยวก็หมดแล้ว ยิ่งถูกรางวัลขึ้นมานะ เพื่อฝูงมา พาเลี้ยงสองทีก็จบแล้ว ความสุขอย่างนั้นเห็นไหม ความสุขอย่างนั้นได้ลาภสิ่งใดมาก็แล้วแต่เราก็ต้องบริหารมัน

แต่ถ้าจิตมันสงบดี เวลาเราพุทโธ หรืออานาปานสติ เวลาจิตมันสงบขึ้นมานะ พอจิตสงบแล้ว จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นความรู้สึกนึกคิดนะ เวลาเมื่อก่อนนะ ถ้าเรายังไม่ได้ประพฤติปฏิบัติ ความคิดเป็นเรา สรรพสิ่งเป็นเรา ฟังครูบาอาจารย์พูดแล้วงงนะ อะไรเป็นเรา อะไรไม่เป็นเรา โอ้โฮ มันสับสนไปหมดเลย ฟังแล้วกึ่ง ฟังแล้วงงมาก เหมือนคนทำงานไม่เป็น คนทำงานไม่เป็นเห็นหัวหน้าทำงานเป็นสั่งงานนะ ใ้คนสั่งงาน ยิ่งสั่งมันก็ยิ่งโมโหนะ ก็ของมันเล็กน้อยทำแค่นี้ก็จบแล้ว ใ้คนทำงานไม่เป็นนะ เหลียวซ้ายแลขวา หันหน้าหันหลัง หันรีหันขวาง ทำอะไรไม่ถูกซักอย่าง

จิตใจ... เวลาฟังธรรมไม่รู้จักรธรรม เวลาปฏิบัติจะไม่มีเหตุมีผล เวลาครูบาอาจารย์ ท่านพูดนะ จิตสงบแล้วจะมีความสุข จิตสงบแล้วจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันก็ลงไปหมด หันรีหันขวางไปเลยนะ แล้วไม่เข้าใจ ถ้าไม่เข้าใจแล้วนะ ตั้งสติ แล้วพยายามทำของเรา... ตั้งสติแล้วพยายามทำของเรา... สันติภูฏิกโก ปัจจัตตัง มันจะเกิดกับเรา ฟังเท่าไรก็ไม่รู้ พยายามคิดเท่าไรก็ไม่รู้ ต้องหยุดคิด พยายามทำให้เหมือนขนาดไหนมันก็ไม่รู้ เพราะมันเป็นสอง อารมณ์ความรู้สึกกับพลังงาน

เรามีพลังงานอยู่ คือตัวจิต ภาวสวะตัวภพ “จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส” โดยพลังงานคือตัวที่มันส่องใส แต่โดยสัญชาตญาณ มันหมองไปด้วยอุปกิเลส ไม่ใช่กิเลสนะ อุปกิเลสคือจิตที่ละเอียดกว่า “อุปกิเลส ๑๖” ความส่องใส โอกาส ความว่างเห็นใหม่ ความว่างมันเป็นอุปกิเลสไป ว่างๆ ที่เป็นมิจฉาทิฐินั้นนะ ว่างที่เป็นมิจฉาสมาธินะ ว่างอย่างนั้นเห็นใหม่ ถ้าว่างจริง “จิตเดิมแท้ที่ส่องใส” ว่างจริงมันเข้าสู่ความส่องใส ความสงบระงับ แต่ถ้ามันว่างไม่จริงมันอุปกิเลส ๑๖ เห็นใหม่

ถ้ามันมีอุปกิเลส ๑๖ เวลามันคิด มันพุ่งมันชานขึ้นไป นี่กิเลสทั้งนั้น แต่กิเลสอย่างละเอียด ถ้ากิเลสอย่างหยาบๆ ก็โทสะ โมหะ นี่กิเลสอย่างหยาบๆ เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา พอมันว่างๆ ว่างๆ มันเป็นอุปกิเลส “จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส” ฉะนั้นจิตเดิมแท้ที่หมองอยู่แล้ว ฉะนั้นเราพูดอะไรๆ ให้มันแยกจากกัน ถ้ามันเป็นความจริง พอมันแยกจากกัน แล้วเราตั้งสติ แยกจากกันเห็นใหม่ ฝึกฝน ต้องฝึกฝน ถ้าไม่ฝึกฝนนะ คลื่นของกิเลสมันซัดคนเกิดคนตายในผลของวัฏฏะมันมาตลอด

นักบวชก่อนสมัยพุทธกาล เขาก็รู้ของเขา เราระลึกอดีตชาติของเขา เขาทำของเขา เห็นใหม่ แต่เพราะเขาไม่มีความสงบมา แล้วเขาไม่มีจิตสงบเข้ามาแล้ว เขาทำความสงบของเขา แต่สงบแบบฤๅษีชีไพร มันเป็นฌานโลกีย์ มันก็รู้ของมันตามประสา มัน แต่เพราะเรามีธรรม เราเกิดมาเป็นชาวพุทธพบพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนถึงอริยสัจ สอนถึงสัจจะความจริง “ทุกข์ เหตุที่เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์” เห็นใหม่

แล้ววิธีการดับทุกข์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน “ศีล สมาธิ ปัญญา” ฉะนั้นเวลาเราทำความสงบของใจเข้ามา จากอารมณ์สองนะ อารมณ์สองหมายถึงว่า สิ่ง

ที่มันเป็นของคู่ พลังงานตัวจิตนี้ที่มันเป็นพลังงาน “จิตเดิมแท้ที่ส่องใส มันหมองด้วยอุปกิเลส” มันเป็นสองอย่าง ของคู่ มีคู่กับสว่าง สุขคู่กับทุกข์ ถ้าจิตเดิมแท้ที่ส่องใสเห็นใหม่ “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” “ความสุขเท่ากับจิตสงบไม่มี” เห็นใหม่นี้สุขเวลามันทุกข์ละ มันสงสัย อุปกิเลสมันสงสัย มันอยากรู้ อยากเห็นอยากเป็น นี่ฟังเท่าไรก็ไม่รู้ อยากรู้ อยากรู้ อยากรู้จะเป็นธรรมเห็นใหม่ สุขกับทุกข์มันคลุกเคล้ากันอยู่ ถ้าสุขกับทุกข์มันคลุกเคล้ากันอยู่ เวลาเราพุทโธหรือเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ หรือใช้อานาปานสติมันก็ลึกลงสงสัย มันก็นิรวณ มันคลุกเคล้ากันเห็นใหม่ มันเป็นสอง แล้วตั้งสติให้ดี ตั้งสติวางให้หมด สลัดทิ้งเลย

เวลาครูบาอาจารย์ท่านพูดถึง เราก็ไม่เข้าใจ เราก็หันรีหันขวาง แล้วเราก็อยากจะได้ จับพลัดจับพลูเหมือนคนบ้า! เห็นคนบ้าอยู่ตามสี่แยกใหม่ มันมีข้อมือหนึ่ง มันก็เอาใส่เข้าไปใส่ออก เอาเข้าข้อมือเอาออกจากข้อมือ นับแล้วนับอีก นี่ก็เหมือนกัน อยากรู้สงบ อยากรู้มีปัญญา เหมือนคนบ้า! จับยึดเข้ายึดออกอยู่นั่นแหละ วางให้หมด สลัดทิ้งให้หมด ไม่ใช่คนบ้า! เรามีสติ เราเป็นคนดี ถึงจะเป็นข้อมือ จะเป็นของที่คนบ้ามันเก็บ มันเก็บเพราะมันไม่รู้

แต่เวลาเรเก็บอารมณ์ เก็บความสงสัย เก็บทุกอย่างที่มันอยากให้ได้ อยากให้เป็นเหมือนคนบ้า! วางให้หมด เวลาคนบ้ามันวาง มันวางไม่ได้ เพราะเขาไม่มีสติพอ มันเป็นเหตุสุดวิสัยนะ เขามีจิตเหมือนเรานี้แหละ แต่เขาขาดสติไป เขาขาดสติจนไม่มีความรู้สึกนึกคิด จะทำอะไรก็ทำแต่ตามความพอใจ แต่เราเป็นคนมีสติ เราไม่ใช่คนบ้า เราวางให้หมด คนบ้ามันหยิบเก็บสิ่งใด มันเป็นของที่ไม่มีค่า แต่เรามีสติเห็นใหม่ เราไปหยิบเก็บเพราะเราคิดว่ามันมีค่าไง

อยากรู้เป็นสมาธิ อยากรู้มีสติ อยากรู้มีปัญญา มันก็ไปหยิบเก็บมา เหมือนคนบ้าเอามาใส่ข้อมือ ฉะนั้นวาง มันต้องเกิดขึ้นตามความเป็นจริง ถ้ามันเกิดขึ้นตามความเป็นจริงเห็นใหม่ จิตมันเป็นอารมณ์สอง มันยังคลุกเคล้ากันอยู่ เราก็ตั้งสติไว้ อานาปานสติ กำหนดกลมหายใจ ชัดๆ ชัดๆ ให้ชัดๆ ไว้ เกาะไว้ วางให้หมด แล้วให้มันเป็นจริง ถ้าพุทโธก็พุทโธให้ชัดๆ

ตามหลักกรรมฐานต้องตั้งสติ “งานใดก็แล้วแต่สติเป็นพื้นฐาน” งานทุกอย่างต้องมีสติ ถ้าขาดสตินะ งานนั้นจะล้มเหลว เราก็ตั้งสติ ที่นี้เราตั้งสติระลึกพุทโธมันก็เป็น การตั้งสติ คำว่าสติซัดๆ พุทโธซัดๆ ลมซัดๆ ทุกอย่างซัดๆ สติมันพร้อมมันก็คือว่าซัด เพราะ เราได้ศึกษาปริยัติมาแล้วว่า อานาปานสติกำหนดลมหายใจเข้าออกก็อยู่กับลม ถ้าซัดๆ ปึ๊บ ก็สมบูรณ์ใช่ไหม เพราะเราได้ศึกษามาแล้ว ถ้าเราพุทโธซัดๆ เราพุทธานุสติ เราก็กำหนด พุทโธๆ ให้ซัดๆ ไว้ ซัดๆ แล้วเดี๋ยวมันก็จางลง เราก็พยายามตั้งสติของเราให้มันชัดเจน ไว้ ถ้ามันเกาะเข้ามา.. เกาะเข้ามา.. มันสลัดเข้ามาเรื่อยๆ นะ ละเอียดเข้ามาเรื่อยๆ นะ

ถ้าละเอียดเข้ามาเรื่อยๆ เห็นไหม มันวางทุกสิ่งไว้ เวลาเป็นจริงขึ้นมาะ มันเป็นจริง จิตมันเป็นจริงๆ คำว่า สติเขาบอกว่า ระลึกรู้ เวลาตำราบอกสมาธิ สมาธิคือจิตตั้งมั่น จิตเป็นสมาธิ แต่ถ้ามันซัดๆ ขึ้นมา ซัดๆ ก็เหตุให้เกิดกรรม จิตมันเกาะพุทโธ เกาะอานา ปานสติ เกาะเข้ามา แล้วเราพุทโธของเราไปเรื่อยๆ เรากำหนดลมหายใจเรื่อยๆ ใช้ปัญญา อบรมสมาธิเรื่อยๆ วางให้หมด! วางให้หมด! ไม่ต้องการสิ่งใด! ไม่ต้องการสมาธิ! ไม่ต้องการอะไรทั้งหมด! ไม่ต้องการสิ่งใดเลย! แต่เราทำเหตุไว้เห็นไหม

เรานะ เราตักน้ำใส่ตุ่ม ตักน้ำใส่ภาชนะ เราบอกไม่เต็มๆ ไม่ต้องการให้เต็ม แต่เรา ตักของเราเรื่อยๆ ตั้งสติไว้มันจะไปไหนล่ะ แต่เนี่ยเหมือนคนบ้า อยากให้เต็ม อยากให้ เป็นไป แต่มันเป็นไม่ได้เลย เห็นไหมนี่เราทำเป็นอารมณ์สองมันคลุกเคล้ากันมาอย่างนี้ ไง แต่เรากำหนดบ่อยครั้งเข้ามันเป็นตามความเป็นจริงนะ เวลาเราปล่อยเข้ามา ปล่อยเข้า มา มันจะมีความสงบ พอสงบแล้ว มีกำลังแล้ว เราฝึกใช้ปัญญาของเรา

ฝึกใช้ปัญญา ตรีกในธรรม ฝึกใช้ปัญญาในชีวิต “ชีวิตนี้มันคืออะไร? จิตมันเกิด มาอย่างไร?” แล้วอารมณ์ที่มันเกิดขึ้นมันเป็นอย่างไรพิจารณา ถ้ามีสมาธิ มีกำลังของจิต พิจารณาแล้ว มันจะมีความปลอดโปร่ง มีความโล่งใจ แล้วฝึกใช้ปัญญาแล้วมันกลับมาอานา ปานสติอย่างเดิมอีก กลับมาทำความสงบของใจอีก มันจะส่งเสริมกันไง บอกว่าเรากำหนดพุทโธอยู่อย่างนั้น แล้วเราก็ใช้ปัญญาอยู่อย่างนั้น มันก็อยู่อย่างนั้นไม่ไปไหนเลย ต้องทำ..

มือเราสกปรกนะ เราหยิบจับสิ่งใด สิ่งนั้นจะสกปรกไปกับมือเรา จิตใจของเรา มันหันรีหันขวาง มันโดนอวิชชาครอบงำ มันมีพญามารควบคุมอยู่ ถึงจะตรีกในธรรม

ถึงจะพิจารณาขนาดไหน มันก็ต้องเสerahมองไปด้วยกิเลสของเราทั้งนั้น เวลาเราพิจารณาจนจิตมันว่างๆ ว่างๆ เห็นใหม่ “อุปกิเลส ๑๖” ความว่างๆ มันไม่มีกำลังเพราะมันเป็นกิเลสอย่างละเอียด แต่ถ้าเราพุทโธ หรือใช้ลมหายใจเข้ามาจนชัดเจนขึ้นไป มันออกไปพิจารณาเห็นใหม่ ฟีกฝน พอฟีกฝนมันกลับมาอานาปานสติ กลับมาพุทโธ มันจะเห็นคุณค่า ฟีกฝนอย่างนี้ อย่าใจร้อน! เพราะเราใจร้อนด่วนได้ พยายามจะทำให้ได้ แล้วบอกเราเป็นคนที่มีความตั้งใจ เราเป็นคนที่มีความตั้งใจ เราเป็นคนจริง เราต้องทำได้ กิเลสมันหลอกอย่างนี้นะ

นี่คลื่นของกิเลสนะ มันหลอกทั้งชายและหญิง ถ้าขี้เกียจมันก็จะดึงให้ลงต่ำไปเลย ถ้าขยันขันแข็งมันหลอกให้หัวปั่นไปเลย กิเลสในหัวใจของเราละ ชายก็ผิด หญิงก็ผิด ฉะนั้นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ข้ามพ้นทั้งดีและชั่ว” ถึงเป็นความดี มันก็ติดใจ คนที่ติดใจ คนชั่ว ขี้ให้เห็นชัดๆ เลย ว่านี่เป็นความผิดพลาดเป็นความชั่ว เขาเห็นได้ชัดๆ แต่เป็นคนดี บอกว่านี่ติดใจ “อ้าวติดใจได้อย่างไร ก็ของดีก็ต้องทำความดีสิ” จริงๆ ก็ต้องทำความดีนี้แหละ

สติปัญญาเห็นใหม่ การกระทำของเราก็อาศัยความดี อาศัยบุญกุศลนี้เป็นทางเดิน แต่ถึงที่สุดนะ สิ่งนี้มันก็ติดใจนะ ติดใจแล้วพูดกันไม่รู้เรื่อง แล้วอย่างไรแค่นั้นมันไม่ติดใจ เราต้องทำมรรคมาปฏิบัติ เราทำของเราเห็นใหม่ เราทำของเรา เราพิจารณาของเราละ ถ้าเราไปติดใจ อยากได้ดี อยากเป็นไป เราก็ติดโดยสัญชาตญาณ เวลาจิตได้ดำเนินทุกคนอยากได้ดีหมดละ แต่เวลาปฏิบัติแล้ว อยากได้มรรคได้ผลเห็นใหม่ “ค้นหาซ่อนค้นหา” เวลาติดใจขึ้นมาแล้วมันก็บอกว่าดี ทำทุกอย่างก็ว่าทำดี แล้วไม่ได้ผลตามความดี เราก็งง คอตก

ทุกคนจะพูดคำนี้หมดนะ “ทำดีมาทุกอย่างเลยทำไมมันทุกข์ขนาดนี้ละ ทำทุกอย่างเลย” ฉะนั้นในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ทำคุณงามความดี บุญกุศลนั้นทิ้งเหว” คือทำแล้วไม่หวังผลตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น ทำจนจิตใจเรามั่นปลอดภัย ไม่มีสิ่งใดคาหัวใจเลย มันเป็นไปโดยสังขาร พุทโธๆ จนเป็นแบบนี้ มันเป็นความจริง มันจะเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา คลื่นสิ่งใดมันก็หลอกเราไม่ได้ เรือเราแล่นไปบนน้ำแต่ไม่มีคลื่นนี้แปลกนะ เรือเวลาแล่นไปบนแผ่นดินมันต้องมีคลื่นแน่นอน มันไปรบกวนคนอื่นหมดเลย

แต่พอจิตเราสงบเข้ามานะ มันปลอดโปร่งหมดเลย เอ้อ.. เรืออะไรที่มันไม่มีคลื่น มันไม่มี แต่ก็มีเรืออยู่ ก็มีเราอยู่ จิตสงบแล้วเราหัดฝึกฝนของเรา เราพิจารณาของเรานะ พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม ฝึกฝนนะ ฝึกฝนเพื่อให้หัวใจมี หลักมีเกณฑ์ ถ้าหัวใจมีหลักมีเกณฑ์นะ คนที่ท้าวนาเป็นแล้ว หลวงตาท่านบอกว่า “เวลา หลวงปู่มันท่านเทศน์นะ ท่านเทศน์เริ่มจากสมาธิขึ้นไปเลย” แล้วพวกเราปฏิบัติใหม่ เรา ก็อยากได้ความสงบของใจ หลวงปู่มันท่านก็พยายามจะแนะนำ เกร็ด วิธีการ ให้เราเห็น ให้เราเดินตาม เหมือนจูงมือนะ นั่นก็คิด นี่ก็คิด นี่ก็ไม่ควรทำ แล้วตั้งใจของเราไว้

พูดถึงหลักเกณฑ์ว่าจิตสงบแล้ว เริ่มตั้งจิตสงบแล้วให้ออกพิจารณา ฉะนั้นพอ พิจารณา ผู้ปฏิบัติในระดับที่พิจารณา จะจับตามไปเลย จับตามไปเลย ฉะนั้นจิตเราถ้าเคย สงบแล้วนะ เราจะเห็นโทษของเราเอง แล้วเวลาเห็นโทษของเราเองนะ มันเขินนะ เมื่อก่อนทำไมไม่รู้.. เมื่อก่อนทำไมไม่เห็น.. เห็นใหม่เมื่อก่อนเวลาครูบาอาจารย์ท่าน เทศน์ให้ฟัง เราก็ว่ามันจะเป็นไปได้อย่างไร หันรีหันขวางเลย แต่พอเราเป็นแล้วเห็นใหม่ เวลาครูบาอาจารย์ท่านพูด “อืม ไซ้เลย” เวลาท่านพูดต่อไป เราจะตามไปเรื่อยๆ

ตั้งแต่จิตมันสงบแล้ว ออกพิจารณา ถ้าจิตสงบแล้วออกพิจารณาในอะไร ถ้าไม่มี สิ่งใดพิจารณามันจะพิจารณาสิ่งใด แต่ถ้าเรายังฝึกฝนของเรา เราก็พิจารณาธรรม มันยัง คิดได้ พิสูจน์ได้ ตรวจสอบได้ เราก็พิจารณาธรรม จิตมันจะละเอียดเข้ามาเรื่อยๆ พิจารณาโดยธรรม ธรรมมันเกิดบนอะไร? ธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าเป็นดั่งรับตำรา เป็นทฤษฎีที่เราศึกษา แล้วธรรมเวลามันเกิด พิจารณาธรรมๆ เวลาเราพิจารณาเราก็ว่าพิจารณาธรรม

พิจารณาธรรม ธรรมอารมณ์ อารมณ์ที่กระทบ สุขทุกข์นี้พิจารณาธรรม ถ้าจิตมัน ละเอียดไปเรื่อยๆ นะ ธรรมมันเกิดบนอะไร? ธรรมมันเกิดบนสังขาร ธรรมมันเกิดบน ความคิดเราไง ธรรมมันเกิดบนสัญญาเรานี้ไง ถ้าสติมันไล่ไปเรื่อยๆ ไล่ไปเรื่อยๆ มัน ปลดปล่อยไปเรื่อยๆ จากการพิจารณาธรรมๆ พอมันปล่อยขึ้นมา ธรรมมันตั้งอยู่บนอะไร? ธรรมมันจะเกิดได้อย่างไร? หนังสือมีชีวิตไหม? ทุกอย่างมันมีความรู้สึกหรือ? ไม่มี หรือก

สิ่งที่มีความรู้สึกเห็นใหม่ ซิวะมีคุณค่ามาก ความรู้สึกของหัวใจนี้มีคุณค่ามาก เพราะมีความรู้สึกมันถึงมีความสุข มีความสุข มีความทุกข์เดือดเนื้อร้อนใจ เพราะมันมีชีวิตไง ถ้าไม่ชีวิตนะ ซากศพมันเดือดเนื้อร้อนใจไปกับใคร สิ่งที่ไม่มีชีวิตมันมีความรู้สึกไหม? สิ่งที่ไม่มีชีวิตมันก็ไม่มีความรู้สึก แล้วเราพิจารณาของเรา จิตมันสงบแล้วมันมีความคิด มันตรึกในธรรม มันตรึกบนอะไร? ใครเป็นคนไปตรึกมัน? ก็จิตไง! ก็สังขารไง! เห็นไหมถ้าเราพิจารณาของเราบ่อยครั้งจนละเอียดขึ้นมา เราพิจารณาธรรมบ่อยครั้งเข้า มันก็จะเห็นรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

การพิจารณาธรรม ธรรมมันตั้งอยู่บนอะไร? ธรรมก็ตั้งอยู่บนรูปไป รูปก็อารมณ์ความรู้สึกไง แล้วความรู้สึกมันเกิดบนอะไรล่ะ? ความรู้สึกมันก็เกิดบนข้อมูล บนสัญญาไง สัญญากับสัญญา สังขารมันก็ปรุงไง

ถ้าเราใช้ปัญญาของเราละเอียดรอบคอบขึ้นไป มันจะเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป การฝึกงาน การกระทำมันต้องมีเหตุมีผลของมัน แต่ถ้าเราศึกษามา เรารู้ไปหมดละ รู้ก่อนเกิด ขายก่อนซื้อ ไม่มีสินค้ายกตัวเลย บอกว่ามีกำไรแล้ว ขายได้แล้ว ยังไม่ทันเกิดเลย บอกว่าฉันเป็นปัญญาชน ยังไม่ทันเกิดเลย นี่ก็เหมือนกัน ศึกษาไปแล้วรู้หมดเลย แล้วมีอะไรต่อล่ะ มีอะไรต่อ

ศึกษามาเห็นใหม่ เพราะเรามีกิเลสตัดทอนความทะยานอยากในหัวใจ มันเป็นอวิชชา คือความไม่รู้จริง พอศึกษาไปสิ่งใดแล้วคิดว่ารู้ เข้าใจว่ารู้ มันถึงไม่มีสิ่งใดเป็นประโยชน์เลยเห็นใหม่ นี่คือปริยัติ ศึกษาเพื่อปฏิบัติ ปริยัติเขาให้ศึกษานะ เราชาวพุทธนี่ต้องศึกษา ถ้าเราไม่ศึกษาพุทธประวัติ ไม่ศึกษาประวัติของพระอรหันต์ ๘๐ องค์ เอตทัคคะ เราจะคุยกันรู้เรื่องใหม่ อย่างเช่นเราจะเดินทางออกไปต่างประเทศ หรือเราจะเดินทางไปไหน เราต้องมีแผนที่จะศึกษาเส้นทางเดินทางของเราไหม ถ้าใครศึกษาเส้นทางที่เราจะเดินทาง เวลาเดินทางจริงๆ เขาจะปลอดภัย เพราะเขาได้ศึกษามาแล้ว เขาได้ศึกษามาว่าเส้นทางนั้นมันมีทางปลีกแยกอย่างไร

ฉะนั้น เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เพราะเหตุนี้ไง เราศึกษามาแล้วเป็นเส้นทางเดิน เราจะเดินทาง เราจะออกต่างประเทศ เราจะออกไปไหนก็แล้วแต่ เราจะไปโลกพระจันทร์ เราจะไปดาวอังคาร เราก็ศึกษามาหมด ว่าการไปนั้นมัน

ก็ปีแสง ก็ล้านปีแสงกว่าจะไปถึงเส้นทางนั้น นี่ก็เหมือนกัน พอเราศึกษามาแล้ว เราศึกษา
 ปรัชญา เราศึกษามาเพื่อปฏิบัติ ปรัชญานี้ศึกษาเพื่อปฏิบัติ! แล้วถ้าปฏิบัติขึ้นมา ถ้าปฏิบัติโดย
 ปรัชญามันก็สร้างภาพทั้งนั้นล่ะ เห็นไหมสุขุมมปัญญา จินตมมปัญญา สร้างภาพไปเรื่อย
 สร้างภาพไปเรื่อย

แต่ในการปฏิบัติตามความเป็นจริงของเรา เราเห็นโทษ เห็นโทษในกิเลสที่มัน
 หลอกเรา เห็นโทษจากอารมณ์ความรู้สึกในใจเรานี้แหละ ไม่ต้องไปเห็นโทษที่อื่น ถ้า
 เห็นโทษในความรู้สึกในหัวใจของเราเห็นไหม ทุกคนเห็นไหมเราศึกษาธรรมะแล้ว ครู
 บาอาจารย์การ์ณตียันยันอยู่เนี่ย หลวงปู่เสาร์หลวงปู่มั่นท่านยันยันอยู่แล้วว่าสิ้นสุดแห่ง
 ทุกข์ได้! พอสิ้นสุดแห่งทุกข์ มันพ้นจากกิเลสแล้ว มันจะมีอะไรมาขัดมันอีก มันไม่มีภพ
 ไม่มีสิ่งใดจะตามหามันให้เจอ

ครูบาอาจารย์ยันยันเราขนาดนั้น พอครูบาอาจารย์ยันยันเราขนาดนั้นเห็นไหม เรา
 ก็จะปฏิบัติตามความเป็นจริง ถ้าปฏิบัติตามความเป็นจริง เราก็ต้องพยายามทำให้เป็น
 ความเป็นจริง อย่าทำแบบคนบ้า.. เทียวเก็บ เทียวแบกหามไป นั่นมันของเรา นี่ก็ของเรา
 เราสู้ทุกอย่างไปหมดเลย เหมือนคนบ้า! แต่ไม่มีความจริง

แต่เราปฏิบัติแบบคนจริงเรา เราทำตามความเป็นจริงเห็นไหม หลวงปู่เสาร์หลวง
 ปู่มั่นนะ ท่านเริ่มต้นปฏิบัติใหม่ๆ ท่านรื้อค้ำของท่านเอง ไม่มีสิ่งใดเลย เวลาเข้าป่า
 หลวงปู่เสาร์ท่านพาหลวงปู่มั่นออกธุดงค์ เริ่มต้นกันจากที่ไม่มีต้นไม้ปลายเลย ท่านยังรื้อ
 ค้ำของท่านมา

นี่เรามีครูมีอาจารย์ ทีนี้มีครูมีอาจารย์เราคิดจินตนาการไปก่อนเลย “จะเป็นอย่าง
 นั้นๆ” วางให้หมดแล้วทำนะ พอจิตมันพิจารณาของมันไป จิตสงบแล้วก็ฝึกใช้ปัญญา
 พอใช้ปัญญาพิจารณาธรรม พิจารณาทุกๆ อย่าง พิจารณาไปมันจะเห็นตัวจริง เห็นตัวจริง
 เห็นไหม จิตเห็นอาการของจิต พิจารณาธรรมมันก็เป็นสามัญสำนึกนี้แหละเราก็พิจารณา
 ไป แต่เพราะเราพยายามทำความสงบของใจ เราเห็นโทษของความฟุ้งซ่าน เราเห็นโทษ
 ของอารมณ์ของตัณหาความทะยานอยาก เราเห็นความฟุ้งซ่านของใจ ที่มันคิดสรรพสิ่ง
 ต่างๆ เราปล่อยหมดแล้วเราไปทำความสงบของใจ ทำอานาปานสติหรือกำหนดพุทโธ
 แค่นี้แหละ

ทำอานาปานสติ กำหนดพุทโธ ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าจิตมันเป็นจริง มันรู้มันเห็น มันจับมันต้องแล้วทั้งมาก! มันจะทิ้งขึ้นมา ทิ้งที่ไหน? ทิ้งที่มันเป็นปัจเจกตั้งใจ! ทิ้งที่ขณ พอสยของเกล้าใจ! ทิ้งที่หัวใจที่มันเป็นมันสั้นไปหวไปถึงชั่วหัวใจเลย! เพราะจิตมันพาเกิด ปฏิสนธิจิตมันพาเกิด แล้วเราศึกษามาก็ศึกษากันมาจนน้ำจะท่วมปอดตาย คือศึกษา ความรู้จนล้นสมอง ความรู้ท่วมหัว! แต่ไม่เคยเจอความจริงเลย! ถ้ามันเจอความจริงขึ้นมา ปฏิบัติแล้วมันเจอความจริงขึ้นมา มันสะท้อนหัวนะ มันสะท้อนหัวใจมันก็สะท้อน กิเลสไป มันสะท้อนไอ้เจ้าวิญญูกรัง ไช้เจ้าวิญญูกรังมันพาเราเกิดเราตายอยู่นี้ ถ้าจิตมันสงบ แล้วมันสะท้อนขึ้นมา พอมันสะท้อนขึ้นมา มันเห็นคุณค่าเห็นใหม่

ปริยัติ เรียนมาเพื่อปฏิบัติ เรียนทฤษฎี เรียนแผนที่เครื่องดำเนินทางแล้ว เราจะมา ปฏิบัติ ถ้าเวลามาปฏิบัติแล้วมันต้องวางปริยัติ ปฏิบัติะทางแผนที่เลย ระยะทางเท่านั้น กำหนดพุทโธ ๕ คำ แล้วมันจะได้เช่นนั้นๆ เหมือนกับเราปฏิบัติเอาเวลากันนะ ตั้ง นาฬิกาไว้ แล้วเวลาปฏิบัติแล้วก็มองนาฬิกา พอเข็มนาฬิกามันกระดิกไปนะ “อ้อ ได้ ๑ ชั่วโมงได้ ๒ ชั่วโมง” ปฏิบัติอานาพิกา! ไม่ได้ปฏิบัติเอาความสงบ นี่พูดถึงปฏิบัติ นาฬิกาที่เราเห็นนะ แล้วพูดถึงปริยัติ ถ้าเราคิดมันก็เหมือนปฏิบัติอานาพิกา ต้องให้ เหมือนให้ได้ ต้องให้เป็นอย่างนั้นให้ได้ กลัวจะผิดกลัวจะพลาด

มันจะผิดมันจะพลาดนะ คำรามันก็มีตรวจสอบได้ เดี่ยวเวลาปฏิบัติปั๊บ ออกจาก ปฏิบัติแล้ว เพราะครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมานะ หลวงปู่มั่นท่านเข้ามาที่วัดบรมนิวาส ท่านก็มาตรวจสอบกับพระไตรปิฎกนี่แหละ ท่านมาตรวจสอบกับเจ้าคุณอุบาลีเห็นใหม่ เวลาเราปฏิบัติเข้าป่าเข้าเขา เราทุ่มเต็มที่เลย แล้วถ้าถึงเวลาเราปฏิบัติไปแล้ว ถึงจะเป็น ความจริงก็ตรวจสอบ ถ้าเราพิจารณาไปแล้วมันเกิดผลมา แต่ยังไม่แน่ใจก็ต้องตรวจสอบ แล้วเวลาจิตมันเป็นจริงแล้วก็ตรวจสอบ!

จริงอย่างนี้ ความรู้สึกเป็นอย่างนี้ แล้วกับคำรามันเป็นอย่างนั้น ตรวจสอบแล้ว “อืม.. มันไปกันได้ มันไปกันได้” เพราะตรวจสอบเพื่อจะไม่ให้เราผิดพลาดไป ฉะนั้นต้อง ตรวจสอบ ตรวจสอบกับคำรามัน แต่ตรวจสอบขณะที่เราออกจากภาวนามาแล้วไง แต่นั่นมัน ยังอยู่ในขณะภาวนา คนเราจะกินอาหารแล้วก็จะตรวจสอบๆ ไม่ได้ กินอาหารถ้าอาหาร มันสำเร็จรูปมาแล้ว เราก็กินอาหารเสร็จแล้วเราก็ไปตรวจสอบของเราที่หลัง เวลาเรา ภาวนาเราวางให้ได้ ไม่ใช่เราภาวนาแบบคนบ้านะ เราภาวนาแบบคนดี วาง.. แล้วถ้าเกิด

กิเลสมันแรง เวลาจิตมันไม่มีกำลังกิเลสมันแรงมันโหมใส่มา เราจะวางขนาดไหนมันก็วางไม่ลง

ถ้าวางไม่ลงเราก็ต้องมีขันติแล้วสู้กับมัน บางทีมันต้องมีหนักมีเบา ถ้าเราอ่อนแอเราทำแต่ความนุ่มนวลอยู่นะ เราจะเจริญงอกงามไม่ได้ คุณติเวลาเราปลุกต้นไม้ เวลาใส่ปุ๋ยเราก็ต้องให้ปุ๋ย เวลาให้น้ำเราก็ต้องให้น้ำ เวลาเขาจะเร่งของเขา เขาจะไม่ให้น้ำเลย เวลาเขาปลุกต้นไม้ เขาจะตัดมา เขาจะปล่อยให้มันอดน้ำ พอปลุกปุ๋ยเขาจะเร่งน้ำมันจะแตกใบอ่อนทันที มันจะติด มันจะไปไม่ได้ไฉไลเลย

จิตใจก็เหมือนกัน เวลาหนักเวลาเบามันต้องมี ถ้าเวลาหนักเวลาเบา มีนะ ถ้าเราจะต่อสู้ เราจะพิสูจน์กับหัวใจว่า เราจะมีความเข้มแข็งแค่ไหน เราก็สู้กับมัน แต่ถ้าเวลามันนุ่มนวล เวลาหนักเราก็ต้องหนักกับเขา แต่เวลานุ่มนวลเราก็ไม่ควรจะไปหนักกับเขา ถ้าจิตมันดี บางวันอารมณ์ดีบางวันจิตดี เราก็ตั้งสติกำหนดแล้วตามไป แต่ถ้าวันไหนจิตมันเรรวน กิเลสมันรังแกอยู่ เราต้องทุ่มเต็มที่ ฉะนั้นเวลาครูบาอาจารย์ของท่านพาทำเห็นใหม่ ท่านถึงมือคนนอนผ่อนอาหาร มีคร่าวหนักมีคร่าวเบา มีคร่าวที่ต้องเข้มแข็ง มีคร่าวที่ต้องต่อสู้

ถ้าคราวต่อสู้ นะ อย่างเช่นพระเราเห็นใหม่ ก่อนเข้าพรรษาเราก็อธิษฐานพรรษากัน การอธิษฐานพรรษาเห็นใหม่ เราจะเข้มงวดกับตัวเราเอง “ธาตุคงวัตรเป็นเครื่องขัดเกล้ากิเลส” กิเลสมันอยากจะสะควกสบาย อยากจะใช้สอยตามความพอใจนั่นแหละ เราให้มัน ๕๐ เปอร์เซ็นต์ หรือให้มัน ๒๕ เปอร์เซ็นต์พอ เพราะสิ่งนี้เราก็ใช้สอยมาตลอดแล้ว ถ้าใช้สอยไปมากกว่านี้มันก็เท่านั้นแหละ แต่ลองไม่ใช้สอยดูบ้าง ถ้าเราทำของเราเพื่อประโยชน์กับเรา มันจะเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าประโยชน์กับเราเห็นใหม่ เวลาพิจารณาเข้าไป พิจารณาซ้ำพิจารณากรรม ธรรมมันตั้งอยู่บนอะไร มันตั้งอยู่บนขั้น ถ้ามันจับได้นะ มันจะเห็นขั้น

นี่พูดถึงเป็นปัญญาวิมุตติ แต่ถ้าจิตมันสงบนะ เวลาพิจารณาไปแล้วถ้าจิตมันสงบมันจะเห็นกาย ถ้าเห็นกายเห็นใหม่ เห็นกายเป็นอวัยวะต่างๆ เห็นกายเป็นรูปทั้งร่างกาย ถ้าจิตมีกำลังนะ มันแปรสภาพให้เราเห็น มันจะแปรสภาพ เพราะมันเป็นของน่ารังเกียจ

คำว่าน่ารังเกียจ รังเกียจเพราะเหตุใด? เราทุกคนสงสัยนะ สงสัยว่าเวลาจิตสงบแล้ว เวลาจิตมันเห็นกายให้มันพุ่มนพองไป มันจะเป็นอย่างนั้นจริงๆ หรือ?

มันจะเป็นอย่างนั้นจริงๆ เห็นไหม คุณติเวลาธรรมนะ “ศีล สมาธิ ปัญญา” เวลาเกิดศีล ศีลความปกติของใจ พอเกิดสมาธิขึ้นมา สมาธิมีกำลังของมัน เวลาเกิดปัญญาขึ้นมา เวลาพิจารณากายเห็นกาย พิจารณาให้มันแปรสภาพเขาเรียกว่า “ไตรลักษณ์” มันแปรสภาพของมัน ถ้าแปรสภาพของมัน นี่กำลังของจิตมันพอ มันมหัศจรรย์มาก เวลาจิตสงบแล้วนะ เห็นร่างกายของเรา เราใช้มีดฟัน ใช้อะไรต่างๆ มันเป็นนิมิตนะ ฟันให้มันขาดลงไป ตกกลงไปบนพื้นมันจะแปรสภาพของมันไป สิ่งที่มันเกิดขึ้นอย่างนี้ มันก็อยู่ที่อำนาจวาสนาของจิตแต่ละดวง

ถ้ามันพิจารณาซ้ำแล้วมันเป็นตามจริง พอพิจารณาไป พอจิตเริ่มใช้กำลังแล้ว มันเห็นภาพอยู่ แต่มันไม่เป็นไปแล้ว เพราะว่าให้มันแปรสภาพมันไม่แปรสภาพ มันคงที่ แล้วถ้าจิตยังทำอยู่นะ จิตมันเสื่อมถอยไปนะ ให้เห็นกายแล้ว ภาพมันก็ไม่คงที่ มันจะเคลื่อนไหวแล้ว ไม่ใช่เคลื่อนไหวให้มันแปรสภาพนะ มันเคลื่อนไหวที่มันจะเสื่อม

ถ้าจิตของเรา เราไม่เคยกระทำเห็นไหม เราก็แปลกใจ ทำไมมันเป็นอย่างนี้ๆ แต่ถ้าครูบาอาจารย์ท่านผ่านประสบการณ์มาแล้วนะ เพราะจิตมันอ่อนแอแล้ว เราก็ต้องกลับมาพุทธโธ กลับมาใช้ปัญญาอบรมสมาธิให้กำลังมันเข้มแข็งขึ้นมา แล้วกลับไปพิจารณาซ้ำ ถ้ามันปล่อย มันปล่อยคือตึงคปทาน มันปล่อยด้วยวงรอบนะ คุณติเวลาสมุจเฉทปทานมันก็เหมือนกับปล่อย สมุจเฉทปทานพิจารณาไปแล้วมันจะขาดเลย

แต่ถ้าเวลามันปล่อย พิจารณาแล้วมันปล่อยตึงคปทาน มันปล่อยเหมือนกัน ปล่อยเหมือนกันเพราะเหตุใด มันปล่อยเหมือนกันเพราะพิจารณาแล้วมันเป็นการก้าวเดินของมรรค มันเป็นการก้าวเดินเห็นไหม เวลาคลื่นกิเลสมันซัดมามันรุนแรง เวลาอริยสัจ สัจจะความจริง มรรคญาณ นีธรรมจักร มันจะเข้าไปปราบปราม แต่กิเลสมันแก่นกิเลสมันเหนียวแน่นเพราะจิตใจเราเกิดมาไม่มีต้นไม่มีปลาย พอพิจารณาไปแล้ว กำลังของกิเลสมีกำลังมากกว่า แต่กำลังของธรรมมากกว่ากิเลส พิจารณาแล้วมันจะปล่อย แต่ปล่อยแล้วกิเลสมันไม่ยอมแพ้ไง มันหลบมันซ่อนอยู่ มันก็ปล่อย แต่มันไม่มีผลตอบสนอง

ตทั้งคปหวนกับสมุจเฉทปหวนมันแตกต้งกันอย่งไร กุปชรรรม อกุปชรรรม มันแตกต้งกันอย่งไร? กุปชรรรมเห็นใหม่ “สัพเพ ชัมมา อนัตตา” สภาวะที่เป็นอนัตตา สภาวะที่มันเคลื่อนไหว สภาวะที่มันเป็นไป นี่สัพเพ ชัมมา อนัตตา ทีนี้ในตำรบอกว่ “ชรรรมท้งหลายต้องเป็นอนัตตา”

ชรรรมท้งหลายเป็นอนัตตา เพราะการที่เป็นอนัตตาเพราะการกระทำของเรา เราพิจารณาของเรามันถึงเป็นอนัตตา! แล้วลิ่งที่เป็นอนัตตามันเป็นผลได้อย่งไร คุณิ คุณิ กระจายเขาต้องมาพิมพ์มันถึงเป็นเบงกั กระจายมันเป็นเบงกัได้ทีไหนjit การคายนมันต้องพิมพ์ให้ใหม่มันถึงเป็นเบงกั เพราะมันมีทองค้กำหนดหลังมันถึงมีค่าใช้จ่ายได้ตามกฎหมาย

นี่ก็เหมือนกัน ลิ่งที่เป็นอนัตตาๆ มันก็เหมือนมันเป็นกระจายมันยังไม่เป็นเบงกั ถ้าเป็นเบงกัขึ้นมาแล้ว พอพิมพ์เป็นเบงกัขึ้นมาแล้ว กระจายมันเลอะเปื้อนหมึกแล้วมันจะกลับไปขาวอีกได้ไหม นี่ก็เหมือนกัน พิจารณาซ้ำพิจารณาซากพิจารณาไป ทำไมถึงเป็นตทั้งคปหวน ตทั้งคปหวนเพราะการกระทำเห็นใหม่ คุณิ เวลาเราทำงาน ถ้าเรายังไม่เคยทำงาน พอทำงานขึ้นมาประสบความสำเร็จ แต่ประสบความสำเร็จนั้นมันยังไม่สรูปไป ไม่ถึงกับว่เป็นผลงานที่ตายตัว มันเป็นการฝีกงานๆๆ ต้องมีความชำนาญ มีความชำนาญแล้วพิจารณาบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า มันจะปล่อยวางขนาดไหนก็ซ้ำ!

ค้ว่าซ้ำนะ ถ้ามันเป็นตทั้งคปหวน งานยังไม่เสร็จ งานยังไม่เสร็จนี่กิเลสมันยังหลบซ่อนอยู่ กิเลสหลบซ่อนอยู่ถ้าเรามีสติปัญญา เรารู้ค้ันเราจะเจอกิเลสทันทีเลย เจอกิเลสหมายความว่า ถ้าจิตมันสงบแล้ว จับกายก็เห็นกาย จับจิตก็เห็นจิต จับเวทนาก็เห็นเวทนา มันยังมีอยู่ ของที่มีอยู่เห็นใหม่ กิเลสมันเป็นนามชรรรม กิเลสนี้เป็นนามชรรรมก็อาศัยลิ่งนี้ อาศัยกาย เวทนา จิต ชรรรม เป็นเครื่องแสดงออก ถ้ายังจับต้องลิ่งใดได้ แสดงว่กิเลสมันยังมีอยู่

ฉะนั้นพอจิตมันสงบแล้ว จิตมีกำลังแล้ว พิจารณาซ้ำ พอซ้ำไปแล้วพิจารณาซ้ำไปด้วยปัญญา ถ้าศีล สมาธิ ปัญญา มันก้าวเดินหมุนไป พิจารณาไปแล้วมันจะปล่อยๆๆ ถ้าปล่อยแล้วมีความสุข มีความโล่ง มีแต่ความสุขมาก ทีนี้ความสุขเห็นใหม่ ซ้ำมพื้นท้งดี

และชั่ว สุขและทุกข์ ถ้ามีความสุขมันก็ติดสุข มันก็พอใจ มันก็เป็นความว่าง มันก็เป็นความพอใจว่า สิ่งนี้เป็นธรรมดา

นี่.. เวลาเป็นบาปอกุศลความชั่วก็ทุกข์ยากนัก เวลาเป็นความดี ความดีมันก็ทำให้เราหลงใหลได้เหมือนกัน ฉะนั้นต้องตั้งสติ มันมีความสุขขนาดไหน เราสวย สวยอยู่กับสุข ถึงเวลาหน้าที่การงานเราก็พิจารณาของเรา พิจารณาของเราซ้ำแล้วซ้ำเล่า ขณะทำงานนะ ถ้าผลตอบสนองไม่มี เราทำแล้วนะ บางคราวพิจารณาแล้วก็ปล่อย บางคราวพิจารณาแล้วก็ไม่ปล่อย ถ้าพิจารณาไม่ปล่อยเราก็เหนื่อยมาก เวลาเหนื่อยนะ พอพิจารณาแล้วละล้าละลังเห็นใหม่ ต่อสู้ด้วยปัญญามันสรุปลงไม่ได้ ถ้าสรุปลงไม่ได้ เหนื่อยมาก ถ้าเหนื่อยมากแสดงว่ากำลังจิตไม่พอ ต้องวางแล้วกลับมาทำความสงบ

คนเราเห็นใหม่ เวลาเราส่งสินค้า เราวางบิลเก็บตังค์เราชอบตังนั้นไง แต่ถ้าสินค้าเราไม่มี เราจะเอาอะไรไปส่งเขา นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตพิจารณาแล้วปล่อยก็ชอบใจมาก เหมือนกับเราส่งสินค้าเรียบร้อยแล้ว แต่เวลาจิตมันเสื่อมละ เวลาไม่มีสินค้าจะส่งอะไรจะไปส่งเขา นี่ไงเวลามันพิจารณาแล้วมันปล่อย มันไม่ปล่อย พอมันไม่ปล่อยก็กลับมาพุทโธ กลับมาพุทโธก็สร้างกำลังใจ เราก็สร้างกำลังของเราเพื่อจะมาสร้างผลงานของเราเพื่อจะมาพิจารณาของเรา

ถ้าปฏิบัติไปแล้ว มีครูมีอาจารย์คอยแนะนำนะ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ มีความขยันหมั่นเพียร ถึงที่สุดแล้วมันขาดนะ เวลากิเลสมันขาดเห็นใหม่ เวลามันไม่ขาด เวลาตักตวนมันก็มีความสุขอันหนึ่ง เวลามันขาดนะ “ตั้งแขนขาด” ทำงานจบแล้วนะ มันจะไม่มียานในชั้นตอนนี้ให้ทำอีก ถ้าจบนะ ถ้าจบสมุจเฉตพหุทานนี้เป็นอกุปป์ธรรม คำว่าอกุปป์ธรรมไม่มีสิ่งใดเคลื่อนไหวอีกแล้ว คงที่ของมันตลอดไป อกุปป์ธรรมพ้นจากสัพเพ รัมมา อนัตตา

ถ้าสัพเพ รัมมา อนัตตาเห็นใหม่ สภาวะธรรม สภาวะที่เป็นการเคลื่อนไหว สภาวะที่เราทำอยู่ ไซ้ สัพเพ รัมมา อนัตตา มันเป็นสภาวะธรรมเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าของของธรรมะนี้ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ทุกข์ เหตุที่เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้รู้ก่อนมา ฉะนั้นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงวางธรรมไว้

สัพเพ ชัมมา อนัตตา ความเป็นไปนี้เป็นอนัตตา โลกตั้งแต่ก่อนสมัยพุทธกาล เขาก็รู้ของเขา แต่เขาไม่มีอนัตตา เขาไม่มีความเป็นไป ไม่มีอนิจจัง ไม่มีใครรู้ได้ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพิจารณา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าของ สัพเพ ชัมมา อนัตตา แต่เราปฏิบัติขึ้นไป เราทำของเรา มันเป็นเรื่องของเราขึ้นมา เป็นปัจจัยตั้ง เป็นความรู้จากหัวใจ เป็นความรู้จากการกระทำเห็นชัดเจน!

คนที่รู้ที่เห็นชัดเจน จิตเวลามันสงบ มันสงบอย่างไร? จิตเรามันจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรม มันจับอย่างไร? แล้วเวลามันพิจารณาใช้ปัญญา เวลามันปล่อยวางตทั้งหมด มันปล่อยวางอย่างไร?

คนที่ปฏิบัติแล้วไม่หลงผิด ปฏิบัติไปแล้วไม่มีสิ่งใดมาคิดขวางไม่มีหอรอก! ไม่มี!

ฉะนั้นสิ่งที่เราพิจารณาไปแล้วเวลามันปล่อยวางมันเป็นอย่างไรนี้รู้ ฉะนั้นสิ่งนี้จะรู้บ่อยมาก เพราะมันอยู่ระหว่างที่เรากำลังต่อสู้กับกิเลส อยู่ระหว่างที่เราจะชำระกิเลส เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา เรามีความเข้มแข็ง เรามีความตั้งใจ เรามีความตั้งใจ เราเป็นคนจริง เราเป็นคนประพฤติปฏิบัติ เวลาทำไปมันจะพัฒนาของมันไปเรื่อย มันจะเห็นของมัน ไปเรื่อย

พอเริ่มปล่อย มีความชำนาญขึ้น มีความคล่องตัวขึ้น ทำได้ง่ายขึ้น เวลาปล่อยเห็นใหม่ เวลาพิจารณาครั้งแรก พอมันปล่อยนะ ตื่นเต้นมาก เป็นความมหัศจรรย์มาก เวลาทำครั้งที่ ๒ ชักหนึ่หนั่ขวางแล้ว เพราะกิเลสมันรู้ทัน แต่พอเราพิจารณาบ่อยครั้งเข้า มีความชำนาญมากขึ้น ปล่อยครั้งที่ ๑ คล่องตัวมาก พอปล่อยครั้งที่ ๒ มันมีอะไรต่อต้านแล้ว เราก็ใช้ปัญญาให้มากขึ้น ใช้ความละเอียดรอบคอบมากขึ้น มันก็ปล่อยได้ พอครั้งที่ ๓ ขึ้นไปมันก็ดีขึ้น คล่องตัวขึ้น แล้วมีความผิดพลาดจากสมาธิอ่อน จากสติอ่อน จากปัญญาอ่อน มันก็พยายามส่งเสริมขึ้นมา มันทำแล้วทำเล่าๆ สิ่งนี้มันรู้ได้ทันที มันรู้ได้หมดเลย

แล้วเวลามันสมุจเฉทปหาน มันแตกต่างกับตรงนี้เยอะมาก! มันแตกต่างกับตทั้งหมด ปหาน เพราะตทั้งหมดปหานนี้มันปล่อย มีความสุข มีความอะไร แต่กิเลสมันซ่อนอยู่ตลอดนะ แต่เวลาสมุจเฉทปหานนี้ตั้งแนบขาด! กิเลสขาด! สัตถ์โยชน์ขาด! มีหนเดียว จะไม่มีอีกแล้ว จะไม่มี จะหาสิ่งนี้ไม่เจอเลย พอมันสมุจเฉทปหานมันจบไปแล้ว นี่ไง

ในเมื่อธรรมจักรมันซัดสาดขึ้นไป เพื่อให้ชีวิต ให้ภาววะ ให้ภพ ให้หัวใจของเราที่เกิดเป็นมนุษย์ได้มีธรรมะ ธรรมะ-สังขารเราปฏิบัติขึ้นมาเพื่อเข้ามาชำระล้างสิ่งที่มันซัดทอด ซัดเรามาเกิดในภพในชาติ เกิดมาแล้วเห็นใหม่ เกิดมาในพุทธศาสนา แล้วเราต้องประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา อย่างน้อยเนื้อต่ำใจ ไม่มีใครทำให้ใครได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราเป็นคนชี้ทางเท่านั้น

เวลาครูบาอาจารย์ของเราเห็นใหม่ ครูบาอาจารย์ของท่านสมบุคสมบันของท่านมา แล้วท่านได้ประสบการณ์ในการปฏิบัติของท่านมา ท่านถึงเป็นครูบาอาจารย์ที่ชี้หน้าคอบอกพวกเรา มันเป็นบุญคุณมหาศาล ในเมื่อคนเจ็บไข้ได้ป่วย ยาไม่มีที่จะรักษาโรคนั้นได้ เราก็ต้องทนเอา ยอมตายไปกับโรคภัยไข้เจ็บเพราะมันไม่มียา

แต่ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันมี มันมีธรรมโอสถ มันมียาอยู่แล้วที่จะรักษา แต่ถ้ามียาแล้วรักษาไม่เป็น รักษาไม่ได้ เราก็ไข้ไม่เป็น แต่เรามีครูบาอาจารย์ เหมือนหมอกอยชี้หน้าเรา เรามีทั้งครูบาอาจารย์ มีทั้งยา มีทุกอย่างเลย เราต้องขยันของเรา เราเกิดมาในพุทธศาสนา แล้วเรายังมีโอกาสประพฤติปฏิบัติ เราต้องภูมิใจในตัวเรา ฉะนั้นในการกระทำเราต้องทำเอง มันจะทุกข์ มันจะยากแค่ไหน เราต้องเข้มแข็ง แล้วพยายามอดทนปฏิบัติของเราขึ้นมา แล้วเดินทางต่อไป

พิจารณาเห็นใหม่ โสคาปัตติมรรค โสคาปัตติผล สกิทาคามรรค สกิทาคาผล อนาคามรรค อนาคาผล มันละเอียดลึกซึ้งไปนะ นี่ขั้นของพื้นฐาน มันเป็นแค่หลานมันนะ ลูกหลานของกิเลส ลูกหลานของตัณหาความทะยานอยากนะ ลูกหลานของพญามาร เวลาสูงขึ้นไป มันจะมีนะ เพราะกิเลสมันละเอียดขึ้นไปเรื่อยๆ เวลากิเลสมันละเอียดขึ้นไปเรื่อย เล่ห์เหลี่ยมพลิกแพลงของมันจะละเอียดกว่านี้ ถ้าละเอียดกว่านี้เห็นใหม่ เราต้องมีสติปัญญามากกว่านี้

ถ้าเรามีสติปัญญามากกว่านี้ เราทำความสงบ พุทโธเหมือนกันนี้แหละ เวลามรรคสูงขึ้นไปขนาดไหนก็พุทโธ พุทโธเพื่อให้จิตสงบ เพราะว่าการใช้ปัญญาทุกชั้นตอนมันต้องใช้กำลังของจิต มันต้องให้จิตมีกำลัง จิตมีความตั้งมั่น ถ้าจิตมีความตั้งมั่น แล้วมันจะตั้งมั่นด้วยวิธีใดละ มันก็ตั้งมั่นด้วยคำบริกรรม ถ้าคนมีความชำนาญนะ ผู้ที่ชำนาญเท่านั้น ไม่บริกรรมก็ได้ ไม่บริกรรมเห็นใหม่ กำหนดของเราใช้รักษาความสงบ ถ้าไม่

บริการก็ได้อ.. แต่บางทีก็ต้องบริการ เพราะจิตของเรามันคลอนแคลนมันไม่เหมือนกัน

เวลาอารมณ์ดี สิ่งกระทบไม่รุนแรง มันก็รักษาได้ ทำได้ แต่ถ้ารุนแรงก็ต้องพุทโธไว้เกาะไว้ เหมือนคนที่มีความชำนาญ จะชำนาญขนาดไหน เขาก็ต้องฝึกซ้อมของเขาตลอดนะ ถ้าเขาจะทำหน้าที่การงานนั้น เขาก็จะต้องฝึกของเขา เขาจะไม่ปล่อยให้เขาห่างเหินจากสิ่งนั้นไป นี่ก็เหมือนกัน พุทโธ เขาจะกำหนดของเขา เขาจะดูแลของเขา เพื่อให้จิตใจมันได้พัก ให้จิตใจได้พักแล้วจิตใจออกพิจารณา ถ้าจิตมันสงบมากขึ้น เวลาเราจับไป ชั้นอย่างหยาบ ชั้นอย่างกลาง ชั้นอย่างละเอียด ชั้นอย่างละเอียดสุด พิจารณาภายนอก ภายใน ภายในกาย

ฉะนั้นพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เวลาพิจารณานะ จับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วให้ถึงที่สุด แล้วถ้าคราวต่อไปจะเจอเวทนา จะเจอสิ่งใด จับให้มันเป็นปัจจุบัน ในการปฏิบัติพวกเรานักปฏิบัติ บางทีชื่อตรงเกินไป ถ้าพิจารณากายก็ต้องเห็นกายอย่างเดียว อย่างอื่นจะไม่พิจารณาเลย ถ้าพิจารณาเวทนาจึงจะพิจารณาเวทนาอย่างเดียว แต่จิตใจของเราเวลากิเลสมันหลบนะ มันข้อลของมัน มันจะหลบไปอยู่ที่เวทนาเห็นไหม กิเลสนี้เป็นนามธรรมอาศัยกายกับจิตเราออกหากิน ออกหากินโดยชั้น ๕ ออกหากินโดยกาย เวทนา จิต ธรรมเห็นไหม

เดี๋ยวมันก็หลบไปอยู่ที่เวทนา เวทนามันก็เด่นชัดขึ้น มันหลบไปที่ไหนที่นั่นก็เด่นชัดขึ้น เราจับสิ่งนั้นแล้วพิจารณา “อย่างใดอย่างหนึ่ง” แล้วทำให้จริงจัง เพราะกิเลสมันหลอกมันล่อตลอดนะ มันจะหลอกล่อให้เราไขว้เขว หลอกล่อให้เราพ้นจากเป้า ถ้าเรายิ่งเข้าเป้าก็ยิ่งเข้าสู่กิเลส ถ้ายังไม่เข้าเป้า เราก็ตกสน เวลาเราต่อสู้กับกิเลส มันมีเหตุผลอย่างนี้ตลอดมา ฉะนั้นเราจะต้องตั้งสติ แล้วพิจารณาของเรา

ถ้าจิตมันสงบมันจับได้นะ จับได้เห็นได้ พอจับได้มันก็ได้งาน ถ้าจับไม่ได้ก็ไม่ได้งาน เหมือนพนักงานสอบสวน ไม่มีผู้ต้องหาไปสอบสวนใคร ถ้ามันมีผู้ต้องหาเห็นไหม ฉะนั้นงานที่ขุดคุ้ยนะ งานที่ต้องขุดคุ้ยหากิเลส มันต้องแสวงหา ถ้าจิตสงบแล้วไม่ออกแสวงหา แล้วก็เรียกร้องใจ กิเลสๆ มันไม่มี ก็กิเลสมันตายไปแล้ว แล้วจะไปดูที่ไหน จะไปหามันได้อย่างไรก็มันไม่มี

ความหลงผิดนะ สิ่งที่ไม่มีตัวเองก็ยังพูดอยู่นี่ ตัวเองก็ยังคิดได้อยู่ จิตใจมันยังคิดได้อยู่ จิตใจนี้มันยังมีตัวตนของมัน แล้วมันจะบอกมันไม่มีได้อย่างไรละ มันก็บอกว่า นั่นก็ไม่มี นี่ก็ไม่มีเห็นไหม เวลากิเลสมันสวมรอยนะ มันบังเงานะ กิเลสถ้าต่อหน้ามันก็หลอกล่อเราซึ่งๆ หน้า แต่ถ้าเวลาเรามีสมาธิ มีปัญญามากขึ้น มันก็บังเงา อ้างว่าธรรมะหรือสมาธินี้เป็นเรา เป็นธรรม ไม่มีกิเลสแล้ว กิเลสนะเวลามันบังเงา มันไปแอบอิงกับสมาธิก็ได้ มันไปแอบอิงกับธรรมะก็ได้ “เราบรรลุธรรม เรารู้ธรรม” เห็นไหม ทั้งที่กิเลสมันแอบอ้าง

เวลาที่กิเลสมันบังเงาก็อย่างหนึ่ง กิเลสมันสู้เราซึ่งๆ หน้าก็อย่างหนึ่ง ฉะนั้นกิเลสมันจะพลิกแพลง “มารเอ๋ย เธอเกิดจากคำริของเรา เราจะไม่คำริถึงเจ้าอีกแล้ว เจ้าจะเกิดในดวงใจของเราไม่ได้เลย” เห็นไหม เธอเกิดจากความคำริ ความคำริเป็นความคิดหรือเปล่า ขณะที่เราใช้ความคิด เราใช้ปัญญา กิเลสมันเกิดจากความคำริ ก่อนที่จะคิดมันต้องมีความคำริ จะคิดเรื่องอะไร คำริเรื่องอะไร มารมันเกิดจากความคำริ แล้วเวลาเราคิดขึ้นมา มันก็มากับเราทั้งนั้น

แต่ถ้าเราทำความสงบของใจ ใจเราสงบระงับบ้าง มันได้พักบ้าง นี่กิเลสมันมาไม่ทัน กิเลสมันมาไม่ทัน หลวงตาท่านบอกว่า “เวลากิเลสมันมาไม่ทัน กิเลสมันนอนหลับสมาธิก็ดี ปัญญาที่ดี พอกิเลสมันตื่นขึ้นมาจะ โอ้โฮ มันทำลายหมดเลย” ฉะนั้นถ้าจิตมันสงบ สมาธิมันมาไม่ทัน เราตั้งสติไว้ ตั้งสติแล้วเราทำความสงบของใจแล้วออกพิจารณา ถ้าเราขยันหมั่นเพียรนะ เราจะพิจารณาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

สภิกขาคามรรค สภิกขาผล อนาคามรรค อนาคาผล อรหัตมรรค อรหัตผล เราจะต้องขยันหมั่นเพียร ทำของเราขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนนะ ถ้าเราทำของเราขึ้นไปได้ คลื่นของวัฏฏะมันก็มาจากกิเลสตัดหาความทะยานอยาก ถ้าเราได้ทำลายกิเลสตัดหาความทะยานอยากแล้ว คลื่นมันจะพัดไปที่ไหน มันจะมีอะไรให้มันกระทบ เห็นไหม

คนเราเกิดมาหลงในตัวเอง เกิดมาไม่มีสติปัญญา เวลาคลื่นมันกระทบฝั่ง ชีวิตนี้ไม่มีค่าอะไรเลย เกิดมาชาติหนึ่งก็ตายชาติหนึ่ง แต่เวลาเรามีธรรมจักรเห็นไหม มันซัดเข้าไปถึงกิเลสตัดหาความทะยานอยาก ภาวสวะ ภพ มันทำลายหมดแล้วมันจะไปซัดสิ่ง

ใดละ มันจะรู้ได้ต่อเมื่อเรามีมรรค ๔ ผล ๔ ทำลายหมดคลื่นแล้วมันก็จบ พอจบแล้วนะมัน ก็เป็นประโยชน์กับผู้ประพฤติปฏิบัติเห็นใหม่

นี่คือธรรมจักร เวลาคลื่นของกิเลสมันซัดมา คลื่นของวิญญูะเห็นใหม่ คลื่นของ กิเลสซัดมามันก็เป็นผลของวิญญูะ ผลของวิญญูะก็มาเป็นเรา เป็นเราขึ้นมา เราเกิดมาใน พุทธศาสนา เราก็ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเพื่อกลับไปทำลาย “เกลือจิ้มเกลือ” เกิดเป็น มนุษย์นี้แสนยาก เวลาเกิดเป็นมนุษย์ทุกข์ยากมาก แต่เวลาปฏิบัติทุกข์ยากมากกว่า ความ ที่ทุกข์ยากมากกว่า ด้วยอริยสัจ ด้วยสัจจะความจริง กลับไปทำลายกิเลสเห็นใหม่ มนุษย์มี คุณค่าที่จะชำระกิเลสได้ มนุษย์มีคุณค่าเพราะทุกข์ยากมันบีบคั้นอยู่ เรากลับไปทำลายมัน เพื่อประโยชน์กับเราเห็นใหม่

เราเป็นชาวพุทธ เกิดมาในพุทธศาสนา ออกบวชเป็นพระเป็นเจ้าเพื่อจะต่อสู้กับ กิเลส เราตั้งใจทำของเราเพื่อประโยชน์กับเรา เอวัง